

ЗАКОН О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом прописују се основи права и начела за остваривање бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: правна помоћ), облици остваривања правне помоћи, субјекти за пружање правне помоћи, корисници правне помоћи, услови и начин њиховог остваривања, надзор и контрола квалитета пружања правне помоћи, надлежност Одбора за успостављање и контролу професионалних стандарда пружаоца правне помоћи и начин финансирања.

Члан 2.

(1) Права и начела утврђена овим законом представљају минимум права који се другим законима и прописима не могу умањивати.

(2) Грађанин Републике Српске који оствари право на правну помоћ у мјесту свог пребивалишта не може бити ускраћен за то право било гдје на територији Републике Српске.

Члан 3.

(1) Правна помоћ је облик остваривања права физичког лица на правично суђење и једнак приступ правди пред судом и другим органима чије трошкове у цијелости или дјелимично плаћају надлежни органи за спровођење овог закона.

(2) Одобрена правна помоћ може се ограничити само из разлога прописаних овим законом.

(3) Право на правну помоћ, по правилу, подразумејева право на ослобађање од судских такси, које се остварује у складу са другим законима.

Члан 4.

Поједини изрази који се користе у овом закону имају сљедећа значења:

- а) право на правну помоћ представља овлаштење сваког физичког лица да тражи и добије од надлежног органа остваривање права на правну помоћ,
- б) надлежни орган за пружање правне помоћи је Центар за пружање бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: Центар) чије се овлаштење састоји у обавези пружања бесплатне правне помоћи корисницима, у обиму и облицима предвиђеним законом,
- в) облици остваривања правне помоћи су радње и поступци којима се кориснику правне помоћи омогућава заштита права на правично суђење и једнак приступ правди,
- г) корисник правне помоћи је свако физичко лице којем је одобрена правна помоћ на основу овог закона,
- д) лице лошег имовинског стања је лице које према свом општем имовинском стању и стању чланова свога породичног домаћинства нема средстава да плати пуномоћника или радње пуномоћника као и трошкове поступка, а нити да добије зајам или друга средства без штете за нужно издржавање себе и своје породице,

ђ) чланови породичног домаћинства су лица која су као таква утврђена Породичним законом Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 52/02) , а у односу на корисника правне помоћи и е) пружаоци правне помоћи су правна лица и институционални органи који су овлаштени да се у складу са одредбама процесних закона у Републици Српској могу појављивати као пуни процесни пуномоћници у свим поступцима у којима се остварује право на правну помоћ.

II ОБЛИЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 5.

(1) Правна помоћ остварује се као право на:

- а) опште информације о правима и обавезама,
- б) правни савјет и помоћ у попуњавању образаца,
- в) правну помоћ у састављању свих врста писмена,
- г) заступање на суду,
- ђ) сачињавање апелација и
- е) правну помоћ у поступцима мирног рјешавања спора (медијација).

(2) Права на опште информације о правима и обавезама, правне савјете и помоћ у попуњавању образаца имају сва лица без обзира на испуњавање услова из чл. 16. до 21. овог закона.

Члан 6.

(1) Правна помоћ пружа се корисницима у поступцима у којима се остварују и штите њихова права и на закону засновани интереси.

(2) Поступци из става 1. овог члана су:

- а) парнични поступак,
- б) кривични поступак у дијелу којим се право на одбрану обезбјеђује постављањем браниоца због слабог имовинског стања осумњиченог или оптуженог, као и заступање оштећеног у кривичном поступку,
- в) управни спор,
- г) прекршајни поступак,
- д) ванпарнични поступак и
- ђ) извршни поступак.

Члан 7.

(1) Остваривање права на правну помоћ не односи се на:

- а) поступке пред привредним одјелјењима надлежних судова и поступак регистрације привредних друштава,
- б) поступак регистрације предузетничке дјелатности,
- в) поступак регистрације удружења грађана или фондације,
- г) поступке пред надлежним пореским органима,
- д) поступке прибављања урбанистичке сагласности и грађевинске дозволе, као и друге правне радње у вези са грађењем и
- ђ) састављање приватних исправа и уговора.

(2) Изузетно, у оправданим случајевима, када то налажу интереси правичности, надлежни орган може одобрити пружање правне помоћи и у случајевима наведеним у ставу 1. овог члана.

III СУБЈЕКТИ ОВЛАШТЕНИ ЗА ПРУЖАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 8.

Право заступања у парничном поступку, кривичном поступку у дијелу којим се право на одбрану обезбјеђује постављањем браниоца због слабог имовинског стања осумњиченог или осуђеног, управном спору, прекршајном, ванпарничном и извршном поступку имају:

- а) запослени у Центру, осим у одбранама у кривичном поступку,
- б) адвокати, чланови Адвокатске коморе Републике Српске и
- в) запослени у невладиним организацијама које се баве пружањем правне помоћи (осим у одбранама у кривичном поступку), а под условима за запослене у Центру.

Члан 9.

(1) Центар је републичка управна организација у саставу Министарства правде, који је основан у складу са прописима о републичкој управи.

(2) Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста уредиће се унутрашња организација Центра.

(3) Правилник из става 2. овог члана, доноси директор Центра уз сагласност Владе Републике Српске.

Члан 10.

Право заступања у поступцима из члана 6. овог закона имају запослени у Центру и канцеларијама, под условом:

- а) да су дипломирани правници,
- б) да имају положен правосудни испит и
- в) да имају најмање двије године радног искуства на правним пословима након положеног правосудног испита.

Члан 11.

(1) Захтјев за остваривање права на правну помоћ подноси се Центру, на прописаном обрасцу, уз приложене доказе о испуњавању услова на правну помоћ.

(2) Подносилац захтјева одговара за тачност података из става 1. овог члана.

Члан 12.

(1) О праву на правну помоћ одлучује Центар рјешењем без одлагања, а најкасније у року од 15 дана од дана подношења захтјева.

(2) Рјешење о одобреној правној помоћи важи до правоснажног окончања поступка.

(3) На рјешење Центра о праву на правну помоћ, корисник има право жалбе министру правде (у даљем тексту: министар) у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

(4) О правним савјетима и помоћи у попуњавању формулара води се евиденција.

Члан 13.

Субјекти за пружање правне помоћи из члана 8. овог закона не смију одбити пружање правне помоћи у складу са одредбама овог закона.

IV КОРИСНИЦИ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 14.

(1) Корисник правне помоћи је свако физичко лице које испуњава услове за бесплатну правну помоћ прописане овим законом.

(2) Право на правну помоћ имају:

- а) држављани Републике Српске и грађани Републике Српске и друга физичка лица која се налазе на територији Републике Српске, а која се идентификују као угрожене категорије и
- б) физичка лица која се налазе на територији Републике Српске, под међународном заштитом у складу са међународним стандардом, а нарочито избјеглице, лица под привременим прихватом, жртве трговине људима, а која нису у стању да измирују трошкове правне помоћи.

Члан 15.

Корисник правне помоћи има право на правну помоћ, без обзира на национално, односно етничко поријекло, расу, боју коже, језик, вјерско или политичко увјерење, пол, полни идентитет, сексуалну опредељеност, здравствено стање, инвалидитет, држављанство, пребивалиште или друго лично својство.

V УСЛОВИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 16.

Физичко лице стиче статус корисника правне помоћи под условом да испуњава сљедеће критеријуме:

- а) финансијски критеријум,
- б) критеријум очигледне основаности и
- в) критеријум обавезности по другим законима и међународним конвенцијама.

Члан 17.

(1) Право на правну помоћ по финансијском критеријуму остварују лица која се идентификују као угрожене категорије, и то:

- а) лица која примају социјалну помоћ,
- б) незапослени, без других редовних примања или прихода,
- в) лица лошег имовинског стања,
- г) корисници права на старосну и инвалидску пензију,
- д) лица са одузетом пословном способношћу и душевно обољела лица смјештена у здравствене установе,

ђ) дјеца без родитељског старања и

е) лица којима је прије кратког времена у другом предмету утврђено право на додјелу правне помоћи.

(2) Минимум социјалног статуса кандидата за правну помоћ не може бити виши од најниже просјечне нето плате остварене на нивоу Републике Српске у претходној фискалној години.

Члан 18.

Основ за утврђивање права кандидата на правну помоћ због лошег имовинског стања су приходи и примања која се не сматрају приходом, као и примања на која подносилац захтјева и чланови његовог породичног домаћинства не плаћају порез и имовина која је у власништву подносиоца захтјева и чланова његовог породичног домаћинства, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 19.

(1) Примања која се сматрају приходом су примања остварена по основу плате, самосталне дјелатности, имовине и имовинских права и промета имовине и имовинских права, капитала, осигурања и других примања прописаних Законом о порезу на доходак („Службени гласник Републике Српске“ број 91/06 и 128/06) и Законом о порезу на добит („Службени гласник Републике Српске“ број 91/06), које подносилац захтјева и чланови његовог породичног домаћинства примају у периоду од шест мјесеци прије мјесеца у којем је захтјев поднесен.

(2) Приходима из става 1. овог члана сматрају се и ванредни приходи и имовина која укључује насљедство, поклоне, отпремнине, награде и друге приходе које је примио подносилац захтјева или члан његовог породичног домаћинства барем једном у периоду од шест мјесеци прије подношења захтјева.

(3) Приликом утврђивања права на правну помоћ на основу финансијског критеријума неће се узимати у обзир приход и имовина оних чланова породичног домаћинства који су у поступку за који је поднесен захтјев за правну помоћ противстранка подносиоцу захтјева.

Члан 20.

Расходи обухватају издатке за животне трошкове и обавезе као што су:

- а) мјесечна закупнина за стан у којем живи подносилац захтјева са члановима свог породичног домаћинства и остали нужни трошкови за становање,
- б) рате кредита одобрене за рјешавање стамбеног питања,
- в) издаци за пољопривредно добро од којег се издржава и
- г) нужни трошкови живота подносиоца захтјева и чланова његовог породичног домаћинства као што су исхрана, школовање, комуналне услуге, здравствене услуге, огрев и друго.

Члан 21.

(1) Приликом утврђивања основа за остваривање права на правну помоћ, од обрачунског укупног прихода одузимају се издаци и обавезе које је подносилац захтјева имао.

(2) Ако се утврди да обавезе подносиоца захтјева премашују укупне приходе или приходи незнатно премашују обавезе, сматра се да је подносилац захтјева лице лошег имовинског стања и да му је потребна правна помоћ.

(3) Када подносилац захтјева има на располагању одређена средства која се могу користити у току поступка, али су недовољна за плаћање трошкова поступка, а нарочито трошкова заступања, надлежни орган може одредити износ накнаде које ће то лице платити за трошкове поступка.

Члан 22.

(1) Правна помоћ неће се одобрити подносиоцу захтјева, ако:
а) се из самог захтјева, доказа и чињеница на којима се заснива захтјев очигледно може закључити да је такав захтјев неоснован,
б) је ријеч о неоправданом вођењу поступка и
в) је ријеч о злоупотреби права на правну помоћ.

(2) Сматраће се да је у питању неоправдано вођење поступка када је подносилац захтјева у очигледном несразмјеру са стварним изгледом на успјех, као и када жели да води поступак ради постизања сврхе која је супротна начелима поштења и морала.

(3) Сматраће се да је ријеч о злоупотреби права на правну помоћ ако је подносилац захтјева дао нетачне податке о испуњавању критеријума предвиђених овим законом, или у случају када у току вођења поступка надлежном органу није пријавио промијењене околности.

Члан 23.

Ако је корисник правне помоћи потпуно или дјелимично успио са тужбеним захтјевом којим му се досуђује нека имовина или приход, осим имовине и прихода који се према одредбама овог закона изузимају, корисник је дужан да плати Центру износ наплаћених трошкова поступка.

Члан 24.

Ако корисник правне помоћи изгуби спор за чије му је вођење одобрена правна помоћ, није дужан да надокнади трошкове правне помоћи.

Члан 25.

Обавеза враћања средстава постоји само у случају када се током поступка утврди да су се финансијске прилике корисника или чланова његовог породичног домаћинства битно измијениле, тако да је у могућности потпуно или дјелимично да врати бескаматне трошкове за пружену правну помоћ (као нпр. наслеђство, поклон, промјена посла, добитак на играма за срећу), о чему се доноси посебно рјешење.

Члан 26.

Правна помоћ пружа се и лицима која на њу имају право по посебним законима или по међународним конвенцијама које обавезују Босну и Херцеговину.

VI НАДЗОР НАД ПРИМЈЕНОМ ЗАКОНА И КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ПРУЖАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 27.

(1) Надзор над примјеном закона, као и утврђивање јединственог институционалног управљања системом правне помоћи у Републици Српској спроводи Министарство правде.

(2) Центар је обавезан једном годишње да достави Влади Републике Српске извјештај о свом раду са приједлогом мјера за унапређивање система управљања и пружања правне помоћи у Републици Српској.

Члан 28.

(1) У саставу Центра формира се Одбор за успостављање и контролу професионалних стандарда пружаоца правне помоћи (у даљем тексту: Одбор).

(2) Одбор чине по један представник Центра, Адвокатске коморе Републике Српске и представник невладиних организација.

(3) Директор Центра уз сагласност министра правде доноси Правилник о критеријумима професионалних стандарда пружаоца бесплатне правне помоћи.

Члан 29.

(1) Министарство правде надлежно је за:

- а) успостављање и вођење политике правне помоћи,
- б) координацију система правне помоћи у Републици Српској и развијање међусобних односа и сарадњу надлежних органа за пружање правне помоћи у Републици Српској,
- в) утврђивање јединствених тарифа бесплатне помоћи,
- г) унификацију докумената који се употребљавају у поступку по захтјеву за правну помоћ – обрасци,
- д) предлагање и контролу буџета за остваривање правне помоћи и
- ђ) именовање чланова независног Одбора за успостављање и контролу професионалних стандарда пружаоца правне помоћи.

(2) На приједлог Министарства правде, Влада Републике Српске доноси јединствену тарифу за пружање бесплатне правне помоћи у Републици Српској.

VII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30.

(1) У року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона Влада Републике Српске ће донијети јединствену тарифу за пружање бесплатне правне помоћи.

(2) У року од четири мјесеца од дана ступања на снагу овог закона министар ће прописати изглед обрасца и садржај захтјева за пружање бесплатне правне помоћи, а директор Центра донијети Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Центру и Правилник о критеријумима професионалних стандарда пружаоца бесплатне правне помоћи .

Члан 31.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске", а примјењиваће се од 1. јула 2009. године.

Број: 01- 1880/08
Датум: 25. новембар 2008. године

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Мр Игор Радојичић